

VILNIUS

RĪGA

TALLINN

BALTIJOS PASAULIO PAVELDO MIESTŲ KELIAS

ROUTE OF THE UNESCO WORLD
HERITAGE CITIES IN THE BALTIC STATES
ПУТЬ ГОРОДОВ ВСЕМИРНОГО НАСЛЕДИЯ
ЮНЕСКО В СТРАНАХ БАЛТИИ

Nuoširdžiai dėkojame Estijos, Latvijos ir Lietuvos UNESCO Nacionalinių komisijų sekretariatų, Talino miesto savivaldybės Kultūros ir paveldo departamento bei Latvijos valstybinės kultūros paveldo apsaugos inspekcijos vadovybei už bičiulišką pagalbą rengiant šį leidinį. Ypač dėkojame Dagnijai Baltinai už įžangos tekstą.

Nedvejojame, kad šis leidinys paakins tolesniam regioniniam bendradarbiavimui tausojant ir gerinant pasaulio paveldo vertybes.

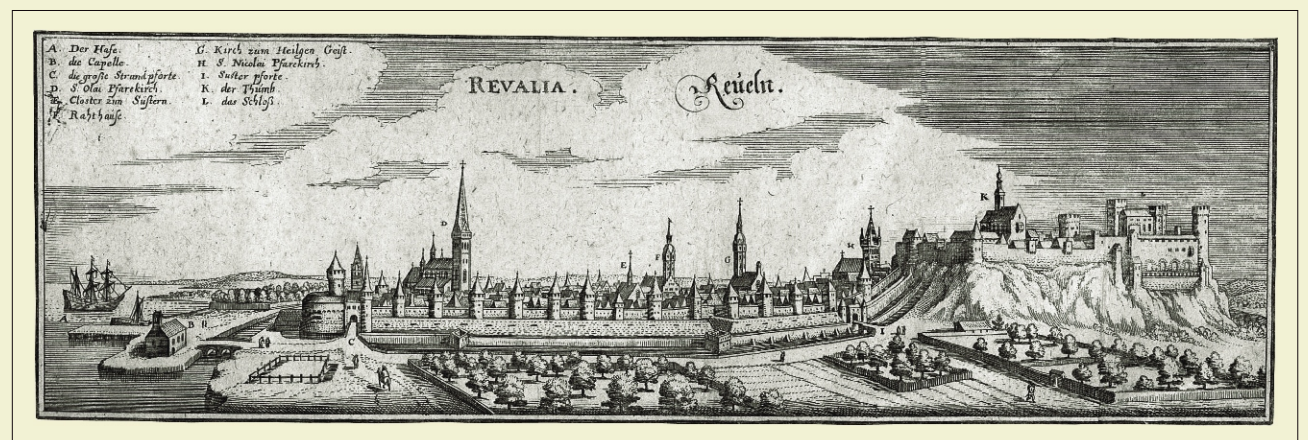
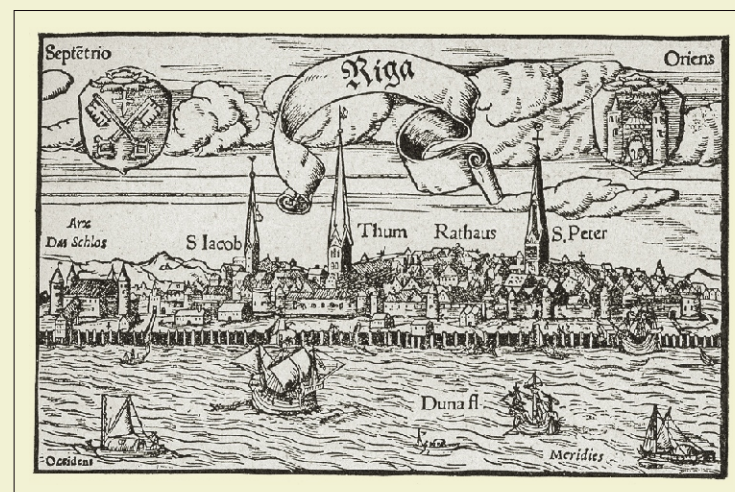
We sincerely thank the authorities of Estonian, Latvian and Lithuanian secretariats of National Commissions for UNESCO, Culture and Heritage Department of Tallinn City Municipality and Department of the Latvian State Inspection for the Cultural Heritage Protection for the friendly assistance in the preparation of this publication. Special thanks to Dagnija Baltina for the introduction.

We have every confidence that this publication will induce the further regional cooperation in preserving and perfecting the world's heritage.

Мы искренне благодарим руководство секретариатов национальных комиссий по делам ЮНЕСКО Эстонии, Латвии и Литвы, Департамента культуры и наследия города Таллинна и Латвийской государственной инспекции по охране культурного наследия за дружескую помощь в подготовке данного издания. Отдельное спасибо Дагние Балтине за введение.

Не сомневаемся, что издание станет основой для дальнейшего оживления регионального сотрудничества в охране мирового культурного наследия.

Leidiny skiriamas Baltijos kelio 25-mečiui.
 Publication is dedicated to the 25th anniversary of the Baltic Way.
 Издание посвящается 25-летию Балтийского пути.

www.europeana1989.eu

BALTIJOS PASAULIO PAVELDO MIESTŲ KELIAS

ROUTE OF THE UNESCO WORLD
HERITAGE CITIES IN THE BALTIC STATES
ПУТЬ ГОРОДОВ ВСЕМИРНОГО НАСЛЕДИЯ
ЮНЕСКО В СТРАНАХ БАЛТИИ

Pasaulio paveldo miestų organizacija
Organization of World Heritage Cities
Организация городов Всемирного наследия

TURINYS / CONTENT / СОДЕРЖАНИЕ

ĮŽANGA / INTRODUCTION / ВВЕДЕНИЕ	5
VILNIUS / VILNIUS / ВИЛЬНЮС	7
RYGA / RIGA / РИГА	17
TALINAS / TALLINN / ТАЛЛИНН	22
PAGRINDINIAI ISTORINIAI FAKTAI (PERIODAI) MAIN HISTORICAL FACTS (PERIODS) ОСНОВНЫЕ ИСТОРИЧЕСКИЕ ФАКТЫ (ПЕРИОДЫ)	30
ĮRAŠYMO Į UNESCO PASAULIO PAVELDO SĄRAŠĄ KRITERIJAI CRITERIA OF INSCRIPTION ON THE UNESCO WORLD HERITAGE LIST КРИТЕРИИ РЕГИСТРАЦИИ В СПИСОК ВСЕМИРНОГО НАСЛЕДИЯ ЮНЕСКО	31

ĮŽANGA / INTRODUCTION / ВВЕДЕНИЕ

1989 m. rugpjūčio 23 d. Lietuva, Latvija ir Estija ranka rankon stovėjo unikaloje taikioje masinėje demonstracijoje – Baltijos kelyje. Virš milijono žmonių sujungė Vilnių, Rygą ir Taliną daugiau nei 600 km ilgio žmonių grandine. Šalys reikalavo paviešinti slaptus Molotovo-Ribentropo pakto protokolus ir siekė atkurti Baltijos valstybių nepriklausomybę. Šis bendras siekis, jo sėkmė reiškė bendrystę ir Baltijos šalių brolybę.

Atgauta nepriklausomybė suteikė Baltijos šalims galimybę įsitraukti į aktyvų dalyvavimą pasauliniuose reikaluose, įskaitant pasaulio kultūros procesus per UNESCO pasaulio paveldo programas. Nepriklausomybė įgalino naujai atrasti ir pademonstruoti ryšį tarp mūsų kultūrų ir bendro žmonijos paveldo, sujungti mūsų protėvių laikus su šiandiena ir ateities kartomis. Su UNESCO susiję Baltijos šalių paveldo lobiai žymi ir mena labai svarbius įvykius, vietas, patirtis, momentus, tradicijas, simbolius ir prisiminimus. Jie nušviečia įvairią ilgalaikę materialiąją ir nematerialiąją istoriją, atidengia įvairius Lietuvos, Latvijos ir Estijos paveldo sluoksnius ir aspektus. Tai – pagrindas, lemiantis žmogaus svarbą, suteikiantis visuomenei išskirtinumo ir išraiškos, skelbiantis apie tai, kuo esame šiandien, supažindinantis su mūsų tapatumą pabrėžiančiomis vertybėmis, kuriomis didžiujamės.

On August 23, 1989, Lithuania, Latvia, and Estonia stood hand in hand in a peaceful mass demonstration – the Baltic Way. More than a million of people linked Vilnius, Riga, and Tallinn to create a 600km unique human chain across the three Baltic countries, demanding the public recognition of the secret protocols in the Molotov-Ribbentrop Pact and the re-establishment of independence of the Baltic States. This joint striving and its success demonstrated the fellowship and the brotherhood of the Baltic States and that similar fate in the past and aspirations for independence in the present could unite the people who spoke different languages and were of different nationalities.

The regained independence enabled an active involvement of the Baltic States in global processes, including the affiliation with global cultural processes through UNESCO heritage programmes, hence, empowering us to discover and demonstrate bonds between our culture and the common heritage of humanity and to link days of our ancestors to the generations of today and the future. Treasures of the Baltic countries associated with UNESCO are thus all very important and milestone places, experiences, moments, traditions, symbols and memories.

23 августа 1989 г. Литва, Латвия и Эстония рука в руку стояли в уникальной мирной массовой демонстрации – Балтийском пути. Более миллиона людей объединили Вильнюс, Ригу и Таллинн в живую цепь длиной 600 км, которая проходила через три страны Балтии. Этой демонстрацией страны требовали опубликовать секретные протоколы пакта Молотова-Риббентропа и стремились восстановить независимость стран Балтии. Это взаимное стремление и его успех определили общность и братство стран Балтии и доказали, как аналогичная судьба прошлого и настоящее стремление могут объединить людей разных национальностей, разговаривающих на разных языках.

Восстановленная независимость предоставила странам Балтии возможность влиться в активное участие в мировых делах, включая процессы мировой культуры через программы наследия ЮНЕСКО. Независимость дала возможность найти и продемонстрировать связь между нашими культурами и общим наследием человечества, соединить времена наших предков с нынешними и будущими поколениями. Богатства стран Балтии,

Baltijos šalių sostinės – Vilnius, Ryga ir Talinas – ir jų senamiesčiai yra vartai į regioną. Tai ir išskirtiniai UNESCO pasaulio paveldo šedevrai, pasižymintys unikaliais architektūros, kultūros, mokslo ir meno deriniais, o svarbiausia, išsiskiriantys socialinėmis ir žmogiškosiomis vertybėmis. Kiekvienas iš istorinių senamiesčių turi savų pasakojimų ir legendų, kurie atskleidžia giliausias regiono istorijos momentus ir padeda iš kitų išsiskirti. Baltijos šalys garsėja turtingomis tradicijomis ir išraiškinga kultūra, kurių kilmė yra įsišaknijusi dar gilios senovės tradicijose, mitologiniuose pasakojimuose ir pagoniškuose ritualuose: Seto Leelo Kihnu kultūrinės tradicijos Estijoje, lietuvių polifoninės dainos „Sutartinės“ ir kryždirbystė Lietuvoje, Suiti kultūros erdvė Latvijoje ir kt.

Aukščiausiomis UNESCO pripažintomis Baltijos šalių vertybėmis yra bendrumo ir bendradarbiavimo šventė – Dainų ir šokių šventės tradicija, Struvės geodezinio lanko mokslo pasiekimai ir dokumentinis Baltijos kelio paveldas. Panašiai kaip Baltijos kelyje, savo paveldo žinojimas ir išsaugojimas yra tarsi gyva padėka ir pagarba tam, ką šiandien turime. Tai ir investicija į save ir kitus.

In an integrated, elaborated and complimentary manner, they enlighten the diverse and rich tangible and intangible narratives, as well as on various layers and aspects of Lithuanian, Latvian, and Estonian heritage. They are the ground upon which the importance of a human is affirmed giving the society its distinctive pattern and expression and conveying messages of who we are today, what are the values which we associate ourselves with, root our identity in, and are proud about.

The capital cities of the Baltic States – Vilnius, Riga and Tallinn – and their historic centres are the main gateway into the region. They are outstanding masterpieces of the UNESCO World Heritage and possess a unique blend of architectural, cultural, scientific, artistic, and, most importantly, social and human values. Each of the historic centres can offer a handful of stories and legends which reveal the deepest secrets and most important moments of the history of the region and distinguish us from each other. Beyond the diversity of the tangible, the Baltic States are the place to enjoy rich traditions and intangible cultural expressions many of which predate and are rooted in ancient customs, mythological thinking, and pre-Christian, pantheist rituals – Seto Leelo and Kihnu cultural traditions in Estonia, Lithuanian multipart songs Sutartinės and cross-crafting in Lithuania, as well as Suiti cultural space in Latvia, and many others.

Selection of UNESCO-recognised values in the Baltic States culminates with the celebration of our shared values, neighbourhood, and cooperation – the tradition and symbolism of the Baltic Song and Dance Celebrations, the milestone scientific accomplishment of the Struve Geodetic Arc and the documentary heritage of the Baltic Way. Similarly, as we stood in the Baltic Way, knowing and preserving of our heritage is a form of celebrating and appreciating all that we have today, it is a form of investment in ourselves and in others.

связанные с ЮНЕСКО, обозначают и напоминают нам о важных событиях и местах, об опыте, моментах, традициях, символах и воспоминаниях. Они освещают долговременную материальную и нематериальную историю, раскрывают различные слои и аспекты наследия Литвы, Латвии и Эстонии. Это основа, которая обеспечивает важность человека, придает обществу индивидуальность и выразительность, передает известие о том, кем мы являемся сегодня, знакомит с ценностями, подчеркивающими наше тождество, которыми мы гордимся.

Столицы стран Балтии – Вильнюс, Рига и Таллинн – и их Старые города – это главные ворота в регион. Это исключительные шедевры Всемирного наследия ЮНЕСКО, которые обладают уникальным архитектурным, культурным, научным и художественным сочетанием, а самое главное – социальными и человеческими ценностями. Каждый из исторических Старых городов богат своими историями и легендами, которые раскрывают глубокие тайны и повествуют о важнейших моментах в истории региона, а также помогают выделяться друг от друга. Не говоря о материальном разнообразии, страны Балтии знамениты своими богатыми традициями и культурой, происхождение которых уходит своими корнями в традиции глубокой древности, мифологические рассказы и языческие ритуалы – культурные традиции Сето Леело Кихну в Эстонии, полифоническое пение и искусство украшения крестов в Литве, культурное пространство Суйты в Латвии, и другое.

Наивысшей ценностью стран Балтии, признанной ЮНЕСКО, является праздник общих ценностей, общности и сотрудничества – традиция и символика праздника песни и танца, научные достижения геодезической дуги Струве и документальное наследие Балтийского пути. Подобно тому, как люди стояли на Балтийском пути, знание и сохранение своего наследия – словно формальный праздник с благодарностью за то, что у нас есть сегодня, это инвестиция в себя и других.

VILNIUS

Laisvės ir sustingusių debesų architektūros miestas The City of Freedom and Stiff Cloud Architecture Город свободы и архитектуры застывших облаков

Vaikštai po Vilnių – tarsi nieko ypatinga, kažką panašaus gali išvysti visuose Europos miestuose: ta pati architektūra, tas pats gyvenimo būdas, gal tik lėtesnis.

Baigiantis XX a., Vilnius kaip meteoras įsiveržė į pasaulio dėmesio ir vaizduotės centrą. Lietuvių poetas Tomas Venclova rašė: „Kiekvienam iš mūsų, netgi tvirtai apsisprendusiems liberalams ir kosmopolitams, Lietuva buvo ir tebėra pasaulio ašis. Tačiau pastaraisiais mėnesiais ji virto pasaulio ašimi ir kitiems. Niekada savo istorijoje Lietuva tiek daug nereiškę žmonijai kaip šiandien... Lietuva virto vienu iš esminių laisvės simbolių visiems laikams.“ Taip poetas rašė po 1991 m. sausio mėnesio įvykių, kai Lietuva su kitomis Baltijos šalimis atlikė kruviną kovą su Kremliumi. Būtent Vilniuje prasidėjo „komunizmo citadelės“ byrėjimas, būtent čia 1990-aisiais buvo nuspręsta išseiti iš Lenino, Stalino ir vilniečio Felikso Dzeržinskio sukurtos KGB ir Gulago sistemos. Taip Vilniuje prasidėjo „suverenitetų paradas“. Pasaulis išgirdo ne tik apie dar dvi Baltijos šalis – Latviją ir Estiją, bet ir apie dar daugiau nei 10 mažai girdėtų šalių posovietinėje erdvėje.

A walk through Vilnius – at first glance, nothing extraordinary; something similar could be observed in any European city: the same architecture, the same way of life, just, maybe, a little slower.

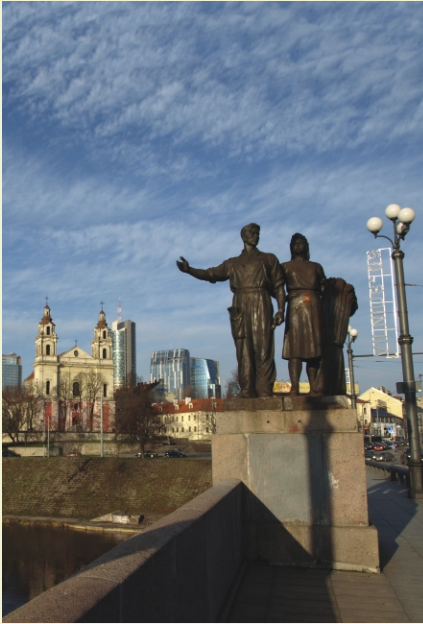
At the end of the 20th c., Vilnius, like a falling meteor, became the centre of the world's attention and imagination. The Lithuanian poet Tomas Venclova wrote, "Lithuania was and still is the centre of the world for all of us: even for strong liberals and cosmopolites. Never in its history has Lithuania been as important for humankind as it is today. Lithuania has become one of the essential symbols of freedom for all time." The poet wrote the words following the events of January, 1991, when Lithuania, together with other Baltic countries, withstood the bloody fight with the Kremlin.

It was the place where the crumbling of "communism citadel" started in 1990. The "Parade of sovereignties" broke out in Vilnius – the world heard not only about the other two Baltic states, Latvia and Estonia, but also about 10 more other countries that were little known or completely unheard of.

Гуляешь по Вильнюсу – вроде бы ничего особенного, подобное можно увидеть и в других городах Европы – та же архитектура, тот же образ жизни, может только чуть медленнее. Правда, на Зеленом мосту стоят скульптуры, напоминающие об эпохе сталинизма, которых уже не увидишь в Европе, а через них открывается несколько слоев вида на Вильнюс – костел св. Рафаиля в барочном стиле, «стройка века» брежневского времени – гостиница «Литва», а рядом – новые вильнюсские небоскребы. Но такую многослойность, кажется, можно увидеть не в одном городе посткоммунистического пространства.

К концу XX в. Вильнюс как метеор ворвался в центр мирового внимания и воображения. Литовский поэт Томас Венцлова писал: «Для каждого из нас, даже для твердо решивших либералов и космополитов, Литва была и остается осью мира. Однако в последние месяцы она превратилась в ось мира и для других. Никогда в своей истории Литва так много не значила для человечества, как сегодня...»

2000 m. JAV Kongreso abiejų rūmų sutampančioje rezoliucijoje buvo rašoma: „1990 m. kovo 11 dienos deklaracija dėl Lietuvos Respublikos visiško suverenumo ir nepriklausomybės atkūrimo išardė buvusią Sovietų Sąjungą.“ Toliau pasaulio jėgų pusiausvyrą pakeitusių Rusijos 1991 m. rugpjūčio revoliucija pirmiausia rėmėsi Lietuvos patirtimi. Pasaulio demokratija laimėjo didelę pergalę.

1991 m. vasarą netoli Seimo esančioje Lukiškių aikštėje verčiamo paminklo Leninui nuotraukos apskriejo viso pasaulio žiniasklaidą ir tapo sovietų imperijos griūties ir laisvės simboliu.

Taigi Vilnius yra svarbus visai Europos Sąjungai kaip ryčiausia jos sostinė, atvėrusi ir atverianti „tautų Europos“ plėtros galimybes į Rytus.

Žvelkime dar giliau. Vilniaus gviešėsi ne tik Hitleris ar Stalinas, ne tik Rusijos carai ar Vokietijos kaizeriai – čia buvo tikra monarchizmo, socializmo ir komunizmo idėjų laboratorija. Vilniaus siekė net keli nacionaliniai sąjūdžiai – lietuvių, lenkų ir baltarusių, jis tapo šių tautų, taip pat žydų tapatybės dalimi. Visiems reikėjo Vilniaus, nors dažnai būdavo užmirštama, kad jis – istorinė Lietuvos sostinė. Norint suprasti, kodėl taip reikėjo ir reikia visiems Vilniaus, būtina pakilti mintimis virš paveldo dalybų, svarstant, iš kur toks Vilniaus vaidmuo XX a. pabaigos laisvės istorijoje.

In 2000, both chambers of the US Congress said in their resolution, „the Declaration on March 11, 1990 of the re-establishment of full sovereignty and independence of the Republic of Lithuania led to the disintegration of the former Soviet Union“. Later, the balance of power in the world was changed by the Russian Revolution of August 1991 which was, first of all, based on Lithuania's experience. The world democracy won the great victory. Pictures of Lenin's sculpture demolition on Lukiškės Square in 1991 were globally disseminated via media and became the symbol of freedom and the fall of the Soviet Empire.

Hence, Vilnius, important for the European Union as its easternmost capital, has launched and still induce the development of "Europe of Nations" Eastwards.

Looking closer, Vilnius was desirable not only by Hitler or Stalin, not only by Russia's Tsars or German Kaisers; it's because this live city was a real laboratory of monarchism, socialism and communism ideas. Several national movements – Lithuanian, Polish, Belarusian, and Jewish attempted to dominate in Vilnius which turned into a part of their identity. Everybody wanted Vilnius; though, they used to forget that Vilnius was historical capital of Lithuania. If one wants to understand why the city is so desirable, one needs to rise above the heritage discrimination seeking to learn where history of freedom came from to Vilnius at the end of 20th c.

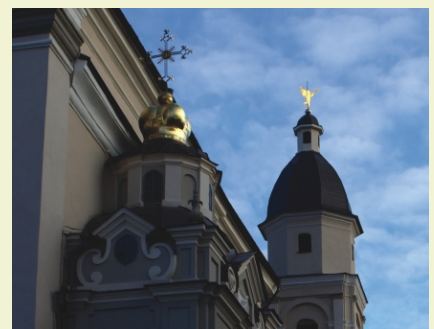

Литва превратилась в один из значимых символов свободы на все времена». Так поэт писал после январских событий 1991 года, когда Литва вместе со странами Балтии отстояла кровавое противостояние с Кремлем. Именно в Вильнюсе начался распад «цитадели коммунизма», именно здесь в 1990 году было решено уйти от системы КГБ и ГУЛАГа, созданной Лениным, Сталиным и вильнюсцем Феликсом Дзержинским. Так в Вильнюсе начался «парад суверенитетов» – мир услышал не только о еще двух странах Балтии – Латвии и Эстонии, но и еще о свыше 10 малоизвестных странах в постсоветском пространстве.

В 2000 году в совпадающей резолюции обеих палат Конгресса США было написано: «Декларация от 11 марта 1990 г. о полной суверенности и восстановлении независимости Литовской Республики разрушает бывший Советский Союз». А дальше Августовская революция 1991 г. в России, изменившая баланс мировых сил, прежде всего, основывалась на опыте Литвы. Мировая демократия одержала крупную победу.

Летом 1991 года фотографии снесенного памятника Ленину, установленного на Лукишкской площади, расположенной неподалеку от Сейма, облетели все мировые средства массовой информации и стали символом краха советской империи и свободы.

Таким образом, Вильнюс важен для всего Европейского Союза как его самая восточная столица, которая открыла и открывает возможности развития «Европы народов» на восток.

Pakilę į šias žalias kalvas išvysime, kad Vilnius – tarsi amfiteatras, kuriame nuo žalių kalvų galime stebėti istorijos sceną, o dekoracijomis bus debesis ir barokiniai bokštai. Nors Vilniuje yra gotikos (vien ko verta Šv. Onos bažnyčia) ir klasicizmo šedevrų (paminėkime bent Vilniaus arkikatedrą baziliką), jo didingą panoramą kuria barokas. Vilnius užbaigia šiaurėje Vidurio Europos barokinių pakraščių miestų grandinę, kurią pietuose pradeda Liubliana ir Zalcburgas. 1604 m. barokinė Šv. Kazimiero bažnyčia, pastatyta Rotušės aikštėje, pradėjo du amžius trukusią epochą, kurios bruožus iš pradžių nulėmė italų ir kitų Europos šalių meistrai, sukūrę tokių šedevrų kaip Šv. Petro ir Povilo bažnyčia, o XVIII a. pačios Lietuvos architektai pradėjo kurti tokį baroką, kurio analogų pasaulyje nėra. Taigi Vilnius aktualus visam barokiniam pasauliui nuo Meksikos iki Filipinų.

When we rise over the landscape and green hills, we can see that Vilnius is like an amphitheatre where it's possible to watch the scene of history decorated by clouds and baroque towers. The city possesses some gothic remains, for example, St. Anne's Church, and also masterpieces of classical style (like Vilnius Cathedral); nevertheless, the glory of the city's panoramic view is based on Baroque. Vilnius is located at the north end of the "marginal Baroque" towns of Central Europe, with Ljubljana and Salzburg in the south. The St. Casimir's Church, built in 1604 in the Town Hall Square, started a two-centuries long Baroque epoch, at the beginning, influenced by masters from Italy and other European countries, who created such masterpieces as St. Peter's and St. Paul's Church; later, local architects created a form of Baroque which had no analogues in the world. So, Vilnius is of interest for the whole Baroque world, from Mexico to Philippines.

Посмотрим еще глубже – на Вильнюс претендовали не только Гитлер и Сталин, не только российские цари и немецкие кайзеры, здесь была настоящая лаборатория идей монархизма, социализма и коммунизма, за Вильнюс боролись несколько национальных движений – литовцев, поляков и белорусов, он стал частью этих народов и еврейского народа. Все хотели Вильнюс, хотя часто забывали, что он – историческая столица Литвы. Чтобы понять, почему всем так был нужен Вильнюс, необходимо вознестись мыслями над распределением наследия, рассуждая о том, откуда такая роль Вильнюса в истории свободы конца XX в.

Поднявшись на эти зеленые холмы, мы увидим, что Вильнюс – словно амфитеатр, на котором с зеленых холмов мы можем наблюдать за исторической сценой, где декорациями станут облака и замки в стиле барокко. Вильнюс завершает на севере цепь городов «барочных окраин» Средней Европы, которую на юге начинает Любляна и Зальцбург. В 1604 году Костел св. Казимира в стиле барокко, построенный на Ратушной площади, начал свою двухвековую эпоху, черты которой сначала определили итальянские мастера и мастера из других европейских государств, которые создали такие шедевры, как Костел св. Петра и Павла, а в XVIII в. литовские архитекторы начали создавать такое барокко, аналогов которому нет в мире. Таким образом, Вильнюс актуален для всего барочного мира от Мексики до Филиппин.

Europai Vilnius dar svarbus ir tuo, kad jis tapo ne tik ryčiausio ir šiauriausio katalikiškojo baroko, bet apskritai lotyniškosios kultūros sklaidos centru, o Vilniaus universitetas kelis šimtus metų buvo labiausiai į Rytus nutolęs vakariečių universitetų tinklo taškas. Jo profesoriais buvo žmonės iš visos Europos: nuo Ispanijos iki Norvegijos, nuo Anglijos iki Kroatijos ir Austrijos, o vilniečių Martyno Smigleckio, Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus ar Žygimanto Liauksmo kūryba tapo visos XVII a. Europos savastimi. Taigi barokas – Lietuvos diplomatas, barokas – Vilniaus kūrybingumo simbolis.

Senasis miestas verčia prisiminti dar senesnes ir gilesnes kūrybos formas, legendas ir prasmes. Tai ir dingusios imperijos – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės metropolis, ilgai buvęs pagrindiniu Maskvos konkurentu plačiose Rytų Europos erdvėse. Ne veltui vokiečių poetas Johannesas Bobrovskis Vilnių pavadino Karalių miestu. Tai ir paskutinės Europoje pagoniškos bei vėliausiai prie krikščionybės atėjusios valstybės sostinė. Lietuvos krikštas, pagal vokiečių istoriką Wernerį Conze, užbaigė formuoti Vidurio Europą. Taip pat pridurtume, kad Lietuvos krikštu pasibaigė apskritai istorinės krikščioniškosios Europos formavimasis. Taigi – Vilniuje baigė formotis Europa.

Vilnius is significant for Europe for having become not only the East-Northern border of Catholicism, but also the centre of the Latin culture radiation, while Vilnius University was the easternmost institution in the network of Western universities. Professors of the University used to come teaching from all over the Europe, from Spain to Norway, from England to Croatia and Austria, and achievements of Vilnius figures: Martin Smiglecki, Motiejus Kazimieras Sarbievijus, and Zygimantas Liauksmas were acknowledged throughout the Europe in the 17th c. Thus, Baroque is considered a diplomat of Lithuania as well as the symbol of Vilnius' creativity.

The Old Town leads us to memories of even older and deeper forms of creation, legends, and meanings. This is a metropolis of the lost empire – the Grand Duchy of Lithuania, the main competitor to Moscow in the vast areas of Eastern Europe. This is a capital of the last pantheistic state in Europe, and, at the same time, the last one that adopted Christianity. The German historian Werner Conze believes that the baptism of Lithuania is when the formation of the Central Europe was completed. We should note that it also means the end of historic formation of Christian Europe generally. Hence, the development of Europe ended in Vilnius.

Для Европы Вильнюс еще важен и тем, что он стал не только центром развития восточного и северного католического барокко, но и, в общем, латинской культуры, а Вильнюсский университет несколько сотен лет был опорой западных университетов, больше всех удаленной на восток. Его профессорами были люди из всей Европы от Испании до Норвегии, от Англии до Хорватии и Австрии, а творчество вильнюсцев Мартинаса Смиглецкиса, Мотеюса Казимераса Сарбиевиуса и Жигимантаса Ляуксминаса стало достоянием всей Европы XVII в. Таким образом, барокко – дипломат Литвы, барокко – символ творчества Вильнюса.

А Старый город заставляет вспомнить еще более древние и глубокие творческие формы, легенды и смыслы. Это и метрополь исчезнувшей империи – Великого княжества Литовского, который длительное время был главным конкурентом для Москвы на широких пространствах Восточной Европы. Не зря немецкий поэт Иоганнес Бобровский назвал его «Городом королей». Это и – столица последнего в Европе языческого, а вместе с тем позже всех пришедшего к христианству государства. Крещение Литвы, согласно немецкому историку Вернеру Конзе, завершило формирование Средней Европы. А также добавим, что крещением Литвы вообще закончилось формирование исторической христианской Европы. Таким образом, в Вильнюсе завершилось формирование Европы.

Tai vienintelis Europos miestas ir sostinė, per kurio vidurį ėjo riba tarp dviejų Europos civilizacijų tradicijų – tarp graikiškosios (arba bizantiškosios) ir lotyniškosios. Tai – miestas, kuris bandė ieškoti kompromiso tarp šių dviejų tradicijų, formuodamas ne tik bažnytinę, bet ir civilizacinę uniją – graikiškąją katalikybę bei bizantiškąją gotiką, ir net siūlydamas bendrų abejoms liturgijoms maldos namų idėją. Jau vien dėl šių dalykų Vilnius pavadinamas Šiaurės Jeruzale, nors taip dažniausiai įvardijamas dėl pasaulinio vaidmens žydų kultūrai. Juolab tokiu vardu jis pavadinamas dėl neprilygstamo savo konfesijų skaičiaus XVI–XVII a. – daugiau kaip dešimtys.

Kultūrų ir konfesijų įvairovės požiūriu, LDK ir Vilnius neturi analogų Europoje. Konfesinė tolerancija fiksuota dar 1563 m., kai Vakarų Europoje įsivyravo religinė nepakanta (Šv. Baltramiejaus naktis Paryžiuje 1572 m.). Vilniaus „graikiškoje erdvėje“ vėliau atsirado unitai, arba graikai katalikai, ir rusų sentikiai, „lotyniškoje erdvėje“ – protestantizmo atmainos (liuteronizmas, kalvinizmas, arijonizmas), taip pat armėnai katalikai ir judėjai, o priemiesčiuose – karaitai ir totoriai musulmonai (Lietuva ir Vilnius yra istoriškai šiauriausias islamo regionas). Tuo istoriškai Vilnius – Europos kultūros miniatiūra ir kartu tikra kultūros sostinė.

Vilnius became the only European city and capital that bordered the two European civilisation traditions: Greek, or Byzantine, and Latin. The city attempted to find a compromise between those two traditions forming not only a union of the Church, but also of civilisations – Greek Catholicism and Byzantine Gothic, suggesting the idea of a common temple for both religions. Thereby, Vilnius was called "Northern Jerusalem", though most often it is called so because of its role in Jewish culture and because of attracting the incomparable number – over ten religious confessions in the 16–17th cc.

Diversity of cultures and confessions in the Grand Duchy of Lithuania and Vilnius had no analogues in Europe. Tolerance between confessions was documented as early as in 1563 when Europe experienced religious hatred (St. Bartholomew's night in Paris in 1572). Later, Uniates or Greek Catholics and Russian Old Believers appeared in the "Greek" space of Vilnius, while varieties of Protestantism (Lutheranism, Calvinism, and Arianism) appeared in the "Latin" space, also Armenian Catholics and Jews, with Karaites and Muslim Tartars in the suburban areas (Lithuania and Vilnius were historically the most northern region of Islam). Vilnius is like a historical miniature of European culture, and, therefore, a capital of culture.

Это единственный европейский город и столица, через середину которого проходит граница между двумя европейскими цивилизационными традициями – между греческой или византийской и латинской. Это город, который попытался найти компромисс между этими двумя традициями, формируя не только церковную, но и цивилизационную унию – греческий католицизм и византийскую готику, и даже предлагал идею общего молельного дома для обеих литургий. Благодаря этому Вильнюс получил название «Северный Иерусалим», хотя так чаще всего его называли за мировую роль для еврейской культуры. Такое название он получил благодаря своему непревзойденному числу конфессий XVI–XVII вв. – свыше десяти.

Таким образом, с точки зрения культурного и конфессионального разнообразия ВКЛ и Вильнюс не имеют аналогов в Европе. Конфессиональная толерантность зафиксирована еще в 1563 году, когда в Западной Европе преобладала религиозная нетерпимость (Варфоломеевская ночь в Париже в 1572 г.). В «греческом пространстве» Вильнюса впоследствии появились униты или греко-католики и русские староверы, в «латинском пространстве» – разновидности протестантизма (лютеранство, кальвинизм, арианизм), а также армяне-католики и евреи, а в пригородах карaitы и татары-мусульмане (Литва и Вильнюс – исторически самый северный регион ислама). Исторически Вильнюс – миниатюра европейской культуры, а одновременно настоящая культурная столица.

Vilnius pagimdė savitą graikiškosios demokratijos ir romėniškosios teisės tradicijos tąsą – XVI–XVIII a. bajoriškosios demokratijos santvarka pavadinta „bajorų respublika“. Ši santvarka, įforminta teisės kodeksais Lietuvos Statutais, buvo išimtis to meto absoliutizmo apsuptyje.

Bajoriškoji pilietinė visuomenė, ribodama savo teises, sugebėjo eiti į reformas ir sukūrė jungtinės Lenkijos–Lietuvos valstybės 1791 m. gegužės 3 d. Konstituciją, keliais mėnesiais aplenkusią Prancūzijos konstituciją ir tapusią pirmąja rašytine konstitucija Europoje. Paaiškėjo, kad nors ir trumpai, Abiejų Tautų Respublika, besiorientuojanti į Prancūziją, yra sala to meto autokratijos jūroje.

1830 m. ir 1863 m. šią Konstituciją ir laisvę nuo Rusijos gynę sukilimai pagimdė Europos masto fenomenus – vilnietiškaį romantizmą ir mesianizmą, kurių didžiausi atstovai – poetai Adomas Mickevičius ir Julius Slovackis. Jie jungė visas į Vilniaus paveldą pretenduojančias tautas ir kartu liudijo, kad Vilniuje poezija ir kova dėl laisvės buvo greta.

A very special continuation of Greek democracy and the Roman law tradition was formation of a noblemen democracy system in 16–18th cc., called “the Republic of Nobleman”. It was formalized by law codes – the Statutes of Lithuania excepted in the context of absolutisms. The civil society of gentlemen created reforms while limiting their own rights and developed the Commonwealth Constitution of 3 May, 1791, of the Polish-Lithuanian State, which was drafted several months earlier than French Constitution, thus, becoming the first written Constitution in Europe. It became clear that the Commonwealth, with the orientation towards France, was an island in the sea of autocracy of that time. Rebellions of 1830 and 1863 defended the Commonwealth's Constitution and freedom from Russian Empire and gave birth to the movement of Romanticism and Messianicism. The great representatives of the style, Adam Mickiewicz and Julius Slowacki, consolidated all Vilnius nations which fought for their heritage. It witnessed that the poetry and the struggle for freedom walked side by side in Vilnius.

Вильнюс является родоначальником своеобразного продолжения греческой демократии и римского права – дворянский демократический строй XVI–XVIII вв., именуемый «республикой дворян». Этот строй, оформленный на Кодексах права, Литовских статутах, был исключением того времени в окружении абсолютизма. Дворянское гражданское общество смогло пойти на реформы, ограничив свои права, и создало Конституцию 3 мая 1791 г. объединенного Польско-литовского государства, которая на несколько месяцев опередила Французскую конституцию и стала первой письменной конституцией в Европе. Выяснилось, что хотя Республика Обоих Народов и ориентировалась на Францию, она являлась островом в море автократии того времени. Восстания 1830 и 1863 гг., которые защищали эту конституцию и свободу от России, явились родоначальниками феноменов европейского масштаба – вильнюсского романтизма и мессианизма, крупные представители которого поэты Адам Мицкевич и Юлиус Словацкий объединяют все народы, претендующие на наследие Вильнюса, а также свидетельствуют о том, что в Вильнюсе поэзия и борьба за свободу находились рядом друг с другом.

Būta ir kitokių šios jungties tarp kūrybos ir laisvės idėjų variantų. XX a. pradžioje ar šiek tiek vėliau Vilniuje mokėsi ir kūrė ne tik pasaulinio garso menininkai, ekspresionizmo, fovizmo ar kubizmo lyderiai Chaimas Soutine'as ir Jacques'as Lipchitzas, bet ir Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. Nors kartais pasaulio enciklopedijose pripažįstama, kad šis dailininkas keleriais metais anksčiau už garsųjį Vasilijų Kandinskį pradėjo abstrakcionizmą dailėje, vis dėlto M. K. Čiurlionio kūryba reikšmingesnė kitu aspektu – ne tiek abstrakcionizmu, kiek dailės ir muzikos sinteze, arba siekiu muziką išreikšti dailės kalba.

Sugrįžkime į Vilniaus amfiteatro sceną prie barokinio Vilniaus senamiesčio bažnyčios, kai pakėlus galvą, verta prisiminti, kad niekas nėra gražiau pasakęs nei Nobelio premijos laureatas vilnietis Česlovas Milošas: „Man regis, ir debesis virš Vilniaus yra barokiniai, o architektūra panaši į sustingusius debesis.“ Taip kalbėjo poetas, kurio kūryba yra pasaulinės reikšmės laisvės likimo XX a. apmąstymų paminklas. Kūrybos ir kraštovaizdžio darna, be kurios negali paaiškinti ir laisvės dvasios...

There were other alternatives of this link between creativeness and freedom. At the beginning of the 20th c. and little later, world famous artists Chaim Soutine, Jacques Lipchitz, and Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, leaders of expressionism, fauvism or cubism, studied and worked in Vilnius. Although some world encyclopaedias credit Čiurlionis with painting abstract pictures several years earlier than Vasilij Kandinsky, the creativity of Čiurlionis is more important for the synthesis of art and music and for the effort to express music through painting.

Let's go back to the amphitheatre stage of Vilnius in its Baroque Old Town, where we are proud to remember the speech of the winner of the Nobel Prize, Czeslaw Milosz from Vilnius, the words which nobody has ever said better, "the city of clouds resembling Baroque architecture and of Baroque architecture like coagulated clouds." So said the poet, whose works are a world monument of the 20th century's reflections on the fate of freedom. The harmony of creativity and landscape, essential for explaining a spirit of freedom.

Были и другие варианты этого объединения между идеей творчества и свободы. В начале XX в. и чуть позже в Вильнюсе учились и творили не только художники с мировым именем, лидеры экспрессионизма, фовизма и кубизма Хаим Сутин (Chaim Soutine) и Жак Липшиц (Jacques Lipchitz), но и Микалоюс Константинас Чюрленис. Хотя иногда в мировых энциклопедиях признают, что этот художник на несколько лет раньше знаменитого Василия Кандинского начал абстракционизм в искусстве, но все-таки творчество М.К. Чюрлениса более выразительное, кажется, в другом аспекте – не столько абстракционизмом, сколько синтезом искусства и музыки, и стремлением выразить музыку на художественном языке.

Вернемся на сцену Вильнюсского амфитеатра (хотя можем путешествовать воспоминаниями и в пригороды Вильнюса – к шедевру в стиле барокко Костелу св. Петра и Павла – или окрестности, где также встретим и другие шедевры в стиле барокко, и символы разных народов, и места борьбы за свободу, места героизма и трагедий).

In the fight for freedom and the destruction of communism, names of capitals of the other two Baltic sisters – Riga and Tallinn – have been heard. The Baltic Way of freedom has become the direct link between them and Vilnius.

Спустившись с холмов амфитеатра к любому барочному костелу в Старом городе Вильнюса и подняв голову, стоит вспомнить, что никто лучше не сказал, чем Нобелевский лауреат вильнюсец Чесловас Милошас: «мне кажется, и облака над Вильнюсом барочные, а архитектура похожа на застывшие облака». Так сказал поэт, чье творчество является памятником размышлений о судьбе свободы мирового значения в XX веке.

Гармония творчества и ландшафта, без которой нельзя объяснить и духа свободы...

В борьбе за свободу и в разрушении коммунизма уже прозвучали имени балтийских столиц двух других сестер – Риги и Таллинна. Вильнюс с ними напрямую объединил Балтийский путь свободы.

Феномен Балтийского пути обозначает общую судьбу XX века. Но до этого в истории – различий больше, чем общего.

Начнем с того, что литовцев с латышами объединяет языковое родство. Рига на стыке XVI–XVII вв. несколько десятилетий принадлежала Великому княжеству Литовскому. Позже она была воспета в литовском фольклоре. Но все-таки сегодня иногда делают вывод, что Литва и Латвия повернулись спинами через всю протянувшуюся на 578 км живую границу.

Kovoje dėl laisvės ir griauiant komunizmą jau nuskambėjo kitų dviejų seserų prie Baltijos sostinių – Rygos ir Talino – vardai. Vilnių su jomis tiesiogiai sujungė Baltijos laisvės kelias...

Baltijos kelio fenomenas ženklina bendrą XX a. likimą. Tačiau iki tol istorijoje – skirtumų daugiau nei bendrumų.

Pradėkime nuo to, kad lietuvius su latviais sieja kalbų giminystė. XVI–XVII a. sandūroje Ryga kelis dešimtmečius priklausė Lietuvos Didžiąjai Kunigaikštystei. Vėliau yra apdainuota lietuvių folklore. Vis dėlto šiandien kartais apibendrinama, kad Lietuva ir Latvija yra atsukusios nugaras per visą 578 km besidriekiančią sieną.

Vilnius – Karalių miestas, atsigręžęs ne į Baltiją, bet į Rytų Europos erdves, primenančias Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės imperijos laikus. Rygą elegantiškai būtų galima pavadinti Dama prie Baltijos, o Taliną – Riteriu prie Baltijos.

The phenomenon of the Baltic Way is marking a common predestination of the 20th century. Though, back to earlier times of the history – there are more differences than common features.

Let's start with the fact that the Lithuanians and Latvians share linguistic kinship. At the turn of the 16th and 17th centuries, Riga had been subordinated to the Grand Duchy of Lithuania for decades. Later, it was sang of in the Lithuanian folklore. Nevertheless, today, Lithuania and Latvia might be sometimes summarised as having been turned their backs on over 578 km of the extending border.

Vilnius – the City of Kings turning back to the Eastern European space, reminiscent of the imperial era of Grand Duchy of Lithuania, rather than to the Baltics. Riga might be gracefully named as the Lady by the Baltic Sea, while Tallinn – the Knight of the Baltic Sea.

Jei Vilnius – tai dvi krikščioniškas – Rytų Europos bizantišką ir Vidurio Europos lotynišką katalikišką – tradicijas apjungiantis miestas, tai Ryga ir Talinas – naujosios, reformuotos krikščionybės – liuteronybės bastionai, orientuoti į protestantišką Šiaurės Europą.

Jei Vilnius – baroko ir universiteto miestas, tai Ryga ir Talinas – gotikos ir pirklių miestai, Ryga – dar ir secesijos.

Jei Vilnius kartais vadinamas Šiaurės Jeruzale, kaip žydų litvakų ir pasaulinio garso išminčiaus Vilniaus Gaono miestas, tai Rygoje ir Taline tokį tarpininkautojų vaidmenį atliko vokiečiai ir danai.

Galiausiai, jei Vilnius – kalvų ir amfiteatrų miestas, tai Ryga ir Talinas – jūros ir architektūrinių smailių „kardiogramų“ miestai.

Whereas Vilnius is the city uniting two Christian – Eastern Europe's Byzantine and Central Europe's Latin Catholic – traditions, Riga and Tallinn are bastions of the new, reformed Christianity – Lutheranism, focusing on the Protestant Northern Europe.

Whereas Vilnius is the city of Baroque and University, Riga and Tallinn – the cities of Gothic and merchants; Riga – also, the city of secession.

While Vilnius sometimes is called Northern Jerusalem, the city of Jews-Litvaks and the world-famous spiritual authority “Vilna Gaon,” Riga and Tallinn had been intermediated by the Germans and Danes.

And finally, Vilnius is the city of hills and amphitheatres, while Riga and Tallinn – capitals of the marine and architectural spires' “cardiograms.”

Вильнюс – «Город королей», направленный не на Балтию, а на пространства Восточной Европы, напоминающие императорские времена Великого княжества Литовского. Между тем, Ригу элегантно называют «Дамой у Балтии», аналогично Таллинн можно назвать «Рыцарем у Балтии».

Если Вильнюс – это город, объединяющий две христианские традиции – византийскую Восточной Европы и латино-католическую Средней Европы, то Рига и Таллинн – бастионы нового, реформированного христианства – лютеранства, ориентированные на протестантскую Северную Европу.

Если Вильнюс – город барокко и университета, то Рига и Таллинн – города готики и купцов, а Рига – еще и сецессии.

Если Вильнюс иногда называют «Северным Иерусалимом» в честь города мудреца Виленского Гаона с мировым именем и еврейских литваков, то в Риге и Таллинне такую роль посредников выполняют немцы и датчане.

В конце концов: если Вильнюс – город холмов и амфитеатров, то Рига и Таллинн – города моря и архитектурных острых «кardiограмм».

RĪGA

Miestas kokybiškam gyvenimu **The City for the Quality of Life** **Город для качественной жизни**

Ryga – Europos istoriją įkūnijantis, ją sudvasinantis miestas.

Įvairiais amžiais Ryga buvo daugelio svarbių įvykių ir Europos tautų susilieimo kryžkelėje. Net ir šiandien Latvijos Respublikos sostinė yra sukaupusi daug įtakos, kurią Europa darė istorinei jos raidai, įrodymų ir įkūnija rubikoną tarp Rytų ir Vakarų, prekybos ir kultūros.

Šią kryžkelę galima pastebėti Rygos senamiesčio architektūroje ir istorinėje struktūroje, demonstruojančioje įvairių Europos kultūrų įtaką. Kiekvienas miesto klodas, sluoksnis po sluoksnio atskleidžia Baltijos jūros šalių istoriją.

Reikšmingiausias Rygos aplinkos, kultūros ir istorijos elementas – Dauguvos upė. Nors dar nebuvo laivams skirtų dokų, į Rygą jau atplaukdavo laivai. Ekonominiu ir vizualiniu požiūriu ši upė visuomet buvo labai svarbi.

Dauguva apibrėžia Rygos individualumą, o senosios Rygos viduramžių pastatai ir siauros gatvelės įpučia senųjų laikų oro. Archeologiniai sluoksniai išsaugojo gausybę įrodymų apie Rygos miesto kilmę, architektūrą ir gyventojus.

Riga is a city which embodies European history and vividly animates it for one and all.

Over the course of centuries, Riga has been a crossroad for many important events and the confluence of European nations. Even today, the capital of the Republic of Latvia is brimming with evidence of the influence which a major Europe has had on its historical development, as well as epitomising the Rubicon between East and West, the crossroad of trade and culture.

That crossroads are obvious in the architecture, while the historical layout of the centre of Riga is demonstrating the influence of various European nations. Each layer of the city reveals threads of the history of the Baltic countries.

The most voluminous and important element among Riga's environmental, cultural, and historical values is the Daugava River. Ships used to beach on the shores of the River alongside Old Riga before docking was established, right until the early 20th century, and the River was of the greatest importance both in economic and visual terms.

Рига – город, воплощающий историю Европы и вдохновляющий каждого и всех.

В разные века Рига стояла на перепутье многих важных событий и слияния европейских народов. Даже сегодня, столица Латвии обладает сильным влиянием, которое Европа оказывала на ее историческое развитие, доказательствами и воплощает Рубикон между Востоком и Западом, торговлей и культурой.

Это перепутье можно заметить в архитектуре Старого города Риги и в его историческом расположении, демонстрирующем очевидное влияние разных европейских культур. Каждый пласт города, слой за слоем, раскрывает историю стран Балтийского моря.

Значимым элементом рижской среды, культуры и истории является река Даугава. Когда еще не было предназначенных для кораблей доков, в Ригу уже приплывали корабли. С экономической и визуальной точки зрения, эта река всегда была очень важна.

Viskas buvo sutelkta į estetiinę žmonių gyvenimo kokybę. Art Nouveau stilius Rygoje apjungia beveik visas vizualinio meno sritis. 1920 m. pabaigos ir 1930 m. funkcionalizmas taip pat prisidėjo prie turtingo ir svarbaus architektūrinio Rygos palikimo. Kai kurie to meto pastatų turi Art Deco stiliaus elementų.

Rygos išskirtinumą pabrėžia senamiesčio panorama, išryškinanti ryšį tarp vertikalių ir horizontalių miesto senamiesčio linijų ir aplinkos harmoniją, kurioje tolygiai pasiskirsto gamtos ir žmonių sukurta aplinka. Pirmasis Rygos panoraminis vaizdas buvo publikuotas 1544-aisiais. Nuo to laiko tai žinomiausia ir seniausia miesto vizitinė kortelė Europoje ir visame pasaulyje.

Ryga yra žalias miestas su parkais, šalikelėse išsibarsčiusiais gėlynais ir bulvarais bei miestui reikšmingomis aikštėmis. Šios išskirtinės žalios erdvės išryškina puikų kraštovaizdžio architektų ir sodininkų darbą. Erdvės puikiai suplanuotos, jose didelis augalų asortimentas. Viešose erdvėse akcentuojamos išskirtinės ir reikšmingos, laisvę simbolizuojančios skulptūros.

Everything was focused on the aesthetic quality of human lives. Art Nouveau in Riga represents a melding of nearly all styles of visual art. The functionalism of the latter half of the 1920s and the 1930s has also formed significant architectural heritage for Riga. Some of those buildings include certain elements of Art Deco.

The semantics of Riga is vividly seen in the skyline of its historical centre, which most distinctly shapes the city's overall image in terms of the relationship between horizontal and vertical lines, as well as the harmonised environment created by nature and human beings. The first image of the historical skyline of Riga was published in 1544, and as early as since then it became one of the most widely recognised and oldest business cards for the city in Europe and throughout the world.

Riga is a green city with parks, roadside verges and boulevards, as well as squares which are of great importance for the city centre. They characterise an excellent spatial planning by landscape architects and gardeners, with compositions and special assortments of plants. The public space is accented by outstanding and dominant sculptures that are the symbol of freedom.

Все было сосредоточено на эстетическом качестве жизни людей. Стиль Арт-Нуво в Риге объединяет почти все стили визуального искусства. Функционализм конца 1920 г. и 1930 г. так же присоединился к богатому и важному архитектурному наследию Риги. Некоторые из зданий того времени обладают элементами в стиле Арт-Деко (Art Deco).

Индивидуальность Риги подчеркивает горизонт Старого города, который проявляет связь между вертикальными и горизонтальными линиями Старого города и гармонию окружающей среды, в которой равномерно распределилась природная и созданная человеком среда. Первая картина панорамы Риги была опубликована в 1544 г. С того времени – это широко известная в Европе и во всем мире старая визитная карточка города.

Рига – это зеленый город с парками, цветочными клумбами, бульварами и характерными для города площадями. Эти особые зеленые пространства говорят о великолепной работе ландшафтных архитекторов и специалистов по садовому планированию. Пространства хорошо распланированы, здесь большой ассортимент растений. В общественных местах акцент делается на особые и значимые скульптуры, символизирующие свободу.

Be viso to, Ryga gali pasigirti medinių pastatų gausa. Istoriniame miesto senamiestyje įvairaus architektūrinio stiliaus mediniai pastatai ir struktūros sudaro apie 10 procentų. Jie padeda suprasti miesto raidą.

Tarptautiniu mastu Rygos senamiestis atspindi Europos kultūrą ir istoriją, savaip padeda suvokti Europos tapatumą ir stiprina pilietinį sąmoningumą. UNESCO Pasaulio paveldo komitetas paskelbė, kad dėl santykinai nepakitusių viduramžių ir vėlesnių laikų miesto struktūrų, Rygos senamiestis yra ypatingos visuotinės vertės, išsiskiria dėl kitur pasaulyje neprilygstamos Art Nouveau / Jugendstil architektūros kokybės ir kiekio, taip pat dėl XIX a. medžio architektūros.

Rygos kultūros, istorijos ir aplinkos vertybes papildo istoriniai įvykiai, miesto gyvenimo tradicijos, miestu besididžiuojanti visuomenė, mokslo, sporto ir kultūros sričių autoritetai. Ryga nesustingo laike. Ji vystosi ir kuria naujas vertybes. Šis miestas jaučia kultūros skonį, kuria ypatingas emocijas. Ryga gyvuoja, žengia į priekį, ir tebėra kokybiško gyvenimo miestu.

Riga also has a wealth of wooden buildings. Approximately 10% of all structures in the city's historical centre are made of wood and represent various architectural styles. Their locations offer a broad idea about the gradual development and construction in the city.

The historical centre of Riga vividly illustrates European culture and history in the international dimension, promoting the understanding of European identity and strengthening civic awareness in Europe. The UNESCO World Heritage Committee has declared that, "the historical centre of Riga, while retaining its medieval and later urban fabric relatively intact, is of outstanding universal value by virtue of the quality and the quantity of its Art Nouveau/Jugendstil architecture, which is unparalleled anywhere in the world, and its 19th century architecture in wood."

The cultural, historical and environmental values of Riga are supplemented by a wealth of historical events, urban life traditions, a society which is always proud of its city, and outstanding individuals in the fields of science, sport, and culture. Riga is not frozen in time. It is continuously developing and creating new values. Riga is a city with a taste of culture which triggers special emotions. Riga has existed, continues to develop itself, and is going to be a city for the quality of life.

Кроме того, Рига может похвастаться изобилием деревянных зданий. В историческом Старом городе деревянных зданий и структур в разном архитектурном стиле насчитывается около 10 процентов. Их расположение помогает понять, как развивалось городское строительство.

В международном масштабе Старый город Риги изображает культуру и историю Европы, легче помогает понять индивидуальность Европы и укрепляет гражданскую сознательность. Комитет Всемирного наследия ЮНЕСКО объявил, что благодаря относительно не изменившимся структурам города средних и последующих веков Старый город Риги – это особая общественная ценность, которая отличается от других качеством и количеством несравнимой нигде в мире архитектуры Арт-Нуво/Югендстил, а также архитектурой дерева 19-го века.

Ценности рижской культуры, истории и среды дополняют исторические события, традиции городской жизни, общество, которое гордится своим городом, представители в сферах науки, культуры и спорта. Рига не застыла во времени. Она развивается и создает новые ценности. Рига чувствует вкус культуры, который создает особые эмоции. Рига живет и развивается дальше, поэтому и дальше будет городом для качественной жизни.

TALLINN

Miestas su atvira širdimi The City with an Open Heart Город с открытым сердцем

Nenustebkite, jei Talino gyventojai iš pirmo žvilgsnio pasirodys šalti ir bendraujantys tik per atstumą. Galbūt estai yra ramesni bei santūresni už savo kaimynus latvius ir lietuvius, tačiau pažvelgus iš arčiau kiekvienas gali pajusti jų širdžių dainingumą. Neveltui estai save vadina dainuojančia tauta.

Dainuojančios tautos sostinė šiūlo svečiams patirti nepamirštamą savo muzikalumą. Dainų ir šokių šventė yra įrašyta į UNESCO nematerialiojo pasaulio paveldo sąrašą ir vyksta visose Baltijos šalyse. Ji gimė Estijoje 1869 metais. Kas ketveri metai šventė sutelkia Taline iki 100 000 žmonių iš visos šalies.

Muzika buvo estų širdyse ir šviesiais ir tamsiais laikais. Per tautos atgimimą, žlungant sovietiniam režimui, 1987–1988 m. dainuojanti revoliucija suvienijo milžiniškas minias, kurios dainomis reikalavo pokyčių, kultūrinės ir ekonominės nepriklausomybės. Talino Senamiesčio dieny šventėse 1988 m., jaunimas vaikščiojo su mėlynai-juodai-baltomis vėliavomis nuo Rotušės aikštės link spontaniškų roko koncertų scenų Dainų slėnyje...

Don't mind if Tallinn citizens may seem cold and keeping themselves at arm's length at the first glance. Perhaps Estonians are even tempered and reserved compared to their neighbours Latvians and Lithuanians, but taking a closer look one can discover a singing heart in them, as they call themselves a singing nation.

The capital of the singing nation offers its visitors unforgettable experiences in music. Song and Dance Celebrations are listed in the world heritage list as being held in all Baltic States, but they were initiated in Estonia in 1869. Nowadays every four years the celebrations bring choirs and viewing audience to Tallinn from all over the nation, gathering up to 100 000 people at a Singing Field.

Music has been within the hearts of Estonians in good and bad times. During the national awakening at the cracking times of the Soviet regime, the Singing Revolution of 1987–1988 united enormous crowds through the burst into song for change, cultural and economic independence.

Ne удивляйтесь, если жители Таллинна, на первый взгляд, покажутся холодными и необщительными. Может быть, эстонцы спокойнее и сдержаннее, чем их соседи латыши и литовцы, но если присмотреться каждый сможет обнаружить их поющие сердца. Не зря эстонцы называют себя поющей нацией.

Столица поющей страны предлагает своим гостям незабываемые впечатления от музыки. Праздник песни и танца вписан в список нематериального Всемирного наследия ЮНЕСКО и проводится во всех странах Балтии, но родился он в Эстонии в 1869 году. Каждые четыре года фестиваль привлекает в Таллинн до 100 000 людей со всех уголков страны.

Музыка живет в эстонских сердцах и в хорошие и в плохие времена. В конце советской эпохи, поющая революция возрождения 1987–1988 гг. объединила людей. Они песнями требовали перемен, культурной и экономической независимости.

Estų rašytojas Rein Veidemann teigė, kad šios „Naktinio Dainavimo Šventės“ yra stipriai susijusios su Estijos dainavimo tradicijomis, kai svarbiausiais laikotarpiais atsiskleidžia „mistinė susivienijimo dvasia“.

Senasis Talinas yra išbaigtas ir gerai išsilaikęs viduramžių Šiaurės Europos, Rytus ir Vakarus jungiantis prekybos miestas Baltijos jūros pakrantėje.

Dar 1154 m. arabų keliautojas ir geografas Abu Abdallah Muhhamad al-Idrisi jo rengtame pasaulio žemėlapyje pažymėjo Taliną esant „nedideliu miestu, kaip didelė tvirtovė“. XIII–XVI a. miestas vystėsi kaip Hanzos lygos miestas. Talinas buvo vienas svarbiausių prekybos centrų. 1248 m. miestui buvo suteikta Liubeko teisė, ženklino jo įtaką į teisinę ir kultūrinę Europos erdvę.

Pagrindinės senamiesčio vertybės:

- 1) gerai išsilaikę vieši, gyvenamieji ir sakraliniai įvairių istorinių laikotarpių pastatai;
- 2) viduramžių laikų gatvių tinklas;
- 3) išsaugota beveik visa miesto siena su bokštais ir įtvirtinimais;
- 4) turtingas archeologinių radinių sluoksnis iš 800 metų miesto istorijos, taip pat iš ankstesnių 5000 metų periodo urbanizacijos;
- 5) unikalus ant aukštos kalkakmenio plynaukštės suformuotas viršutinio ir apatinio miestų su bažnyčių bokštais siluetas;
- 6) naudojimas gyvenamajai paskirčiai.

During the Tallinn Old Town Days festivities of 1988, the young walked with blue-black-and-white flags from Town Hall Square to spontaneous rock concerts at the Singing Field... Estonian writer Rein Veidemann has said that these „Night Singing Celebrations“ are linked to strong Estonian singing traditions, whereas at crucial periods „some mystical spirit of holding together“ is revealed.

The ancient heart of Tallinn is a complete and well-preserved medieval North-European trading city on the coast of the Baltic Sea, at the meeting point of east and west. As early as in 1154, Arab traveller and geographer Abu Abdallah Muhhamad al-Idrisi placed Tallinn in his own compiled world map as „a small town, resembling a large stronghold“. The city had been developing in the 13th – 16th centuries as one of the most significant centres of the Hanseatic League during the flourishing period of activity of this trading organisation. Lübeck law came into effect in the city in 1248, marking its inclusion in the legal and cultural space of Europe.

The key values of the Old Town are:

- 1) well-preserved public, residential, and sacral buildings of different periods of history;
- 2) medieval street network that has preserved its original structure;
- 3) near-complete city wall with its towers and earthen fortifications;
- 4) rich layer of archaeological findings from the 800 years of town history as well as from the preceding 5,000 years of human settlement;
- 5) unique silhouette which is formed by the upper town on the high limestone plateau and the lower town at its foot with numerous church spires;
- 6) use as a living environment.

Празднтя Дни Старого города в 1988 году, молодежь гуляла с сине-черно-белыми флагами от Ратушной площади до сцен спонтанных рок-концертов на Певческое поле... Эстонский писатель Рейн Вейдемманн сказал, что «Праздники Ночных Пений» тесно связаны с эстонскими традициями пения, когда в важнейшие периоды проявляется «мистический дух объединения».

Старый Таллинн – это торговый город на берегу Балтийского моря, сохранивший средневековые объекты, который соединяет Северную Европу, Восток и Запад. В нем четко просматриваются черты экономического и социального положения, характерные обществу того времени. Еще в 1154 году арабский путешественник и географ Абу Абдаллах Мухаммед ал-Идриси в составленной им мировой карте обозначил Таллинн „небольшим городом, как большой крепостью“. В XIII–XVI вв. город развивался как город Ганзейской лиги, он процветал и был одним из важнейших торговых центров. В 1248 г. городу было предоставлено Любекское право, которое обозначало его включение в правовое и культурное пространство Европы.

Главные ценности Старого города:

- 1) хорошо сохранившиеся общественные, жилые и сакральные здания разных исторических времен;
- 2) средневековая уличная сеть, которая сохранила свою оригинальную структуру;
- 3) почти полностью сохранившаяся городская стена с башнями и укреплениями;
- 4) богатый слой археологических находок из 800-летней истории города, а также из предыдущего 5000-летнего периода урбанизации;
- 5) уникальный силуэт верхнего города и нижнего города с костельными башнями, сформированный на высоком известняковом плато;
- 6) использование для создания жилой среды.

Talinas buvo vienas galingiausių ir labiausiai į kolonizuotos Europos šiaurės rytus nutolusių Hanzos lygos miestų. Čia susiliejo cistercų, dominikonų, Vokiečių ordino ir Hanzos miestų tradicijos, kurios formavo tarptautinių kultūrų įtakojamą pasaulietinę ir bažnytinę kultūrą. Miesto planas ir sienų bei įtvirtinimų prieglobstyje esantys pastatai liudija feodalų viešpatavimo ir Hanzos prekybos centro egzistavimą.

Viršutinis miestas – Tompea, su pilimi ir bažnyčia, visuomet buvo valdžios vieta. Apatinis miestas gali pasigirti gerai išlikusiu viduramžių gatvių tinklu, siauromis ir vingiuotomis gatvėmis, kurių pavadinimai išliko nuo viduramžių. Daugelis išskirtinių piliečiams priklausiusių viešųjų pastatų ir namų išliko: rotušė, vaistinė, bažnyčios, vienuolynai, pirklių gildijos namai ir amatininkų bei pirklių butai.

Talino senamiestyje puikiai išliko XIII a. miesto struktūra: statiniai, gatvės ir aikštės. Radialinis gatvių tinklas apstatytas XIV–XVI a. Iki šių dienų išliko beveik visa miesto gynybinė siena. Be architektūros tęstinumo, Talino senamiestis išsaugojo savo funkcijas: Tompea tebėra administracinis šalies centras, bažnyčios tebeveikia pagal paskirtį, gyvenamieji namai naudojami gyvenimo ir verslo reikmėms.

Tallinn Old Town was one of the most remote and powerful outposts of the colonising activities of the Hanseatic League in the north-eastern part of Europe. Here the traditions of Cistercians, Dominicans, the Teutonic Order and the Hanseatic League interchanged, forming a secular and ecclesiastical culture of various international influences. The town plan and the buildings within it constitute a remarkable reflection of the coexistence of the seat of feudal overlords and a Hanseatic trading centre within the shelter of a common system of walls and fortifications.

Upper town, Toompea, where the castle and the Dome Church are located, has always been the seat of power. Meanwhile, the lower town boasts a well-preserved medieval fabric of narrow and winding streets still retaining names that date back to the Middle Ages. Many distinguished public buildings and houses that used to belong to burghers, such as the Town Hall, the Pharmacy, churches, monasteries, merchants' and craftsmen' guilds, as well as merchants' dwellings with steep roofs and narrow street-faces, have been survived.

Tallinn Old Town has preserved to a remarkable extent the medieval urban structure of building plots, streets and squares, set out in the 13th c. The radial network of streets is well endowed with buildings from the 14th–16th c. The town defences have been preserved over large sections at their original length. In addition to architectural continuity, Tallinn Old Town has retained its traditional functions: Toompea is still the administrative centre of the country, the churches are in active use and dwelling houses – in residential and commercial use.

Старый город Таллинна был одной из могущественных и больше всех удаленных на северо-восток колонизированной Европы точек Ганзейской лиги. Здесь сливались цистерцианцы, доминиканцы, традиции Ордена крестоносцев и Ганзейской лиги, которые создали мировую и религиозную культуру, которая повлияла на различные международные культуры. План города и здания, расположенные в окружении стен и укреплений, отражают существование феодального господства и Ганзейского торгового центра.

Верхний город – Томпеа, в котором расположен замок и купольный костел, всегда был местом власти. Нижний город может гордиться хорошо сохранившейся средневековой уличной сетью, узкими и извилистыми улочками, чьи названия остались еще со времен Средневековья. Большинство особых общественных зданий и домов, принадлежащих гражданам, все еще находятся там, т.е. ратуша, аптека, костелы, монастыри, дома купеческой гильдии, квартиры ремесленников и купцов с отвесными крышами.

В Старом городе Таллинна необыкновенно хорошо сохранились средневековые сооружения, улицы и площади городской структуры XIII в. Радиальная уличная сеть была застроена зданиями XIV–XVI вв. Была сохранена почти вся начальная длина оборонительной городской стены. Кроме архитектурной преемственности, Старый город Таллинна сохранил свои функции: Томпеа все еще является административным центром страны, костелы все еще используются по назначению, жилые дома используются для проживания и в коммерческих целях.

Горожане берегут свое культурное наследие. В целях общественного использования и туризма проводится модернизация и реновация исторических зданий. Кроме исторических архитектурных аспектов, эти здания обязаны отвечать строгим требованиям безопасности и доступа.

Taliniečiai tausoja savo kultūrinį paveldą. Viešajam naudojimui ir turizmui restauruojami ir atnaujinami istoriniai pastatai. Be istorinių architektūros aspektų, šie statiniai privalo atitikti griežtus saugumo ir prieigos reikalavimus. Restauruojant pastatus svarbu išsaugoti tiek išorę tiek interjerą, todėl naudojamos, kiek įmanoma, originalios medžiagos ir technologijos. Istorikai vertingų architektūrinių detalių išsaugojimas yra toks pat svarbus. Senamiestyje šie elementai yra kalkakmenio mūro portalai, kolonos, žvakių ir sienų nišos. Daugelis pastatų vis dar turi angas ir sijas kroviniams kelti, puoštas lubas ir kitus elementus.

Į Pasaulio paveldo sąrašą pateko ir keli dideli pastatai iš XIX–XX a. sandūros. Tarp jų galima paminėti keletą bažnyčių, mokyklų ir kino teatrų. Visgi vertingiausias XX a. pastatų ansamblis yra Talino senamiesčio priemiesčiuose įkurti keli puikūs medinių pastatų kvartalai, formuojantys neatskiriamą istorinį miesto vaizdą.

Tallinners cradle their cultural heritage. An increasing number of historic dwellings are being renovated for touristic or public use, thus, in addition to architectural requirements, subject to more severe life safety and accessibility requirements. In the process of conserving buildings it is vital to try and preserve the historical exterior as well as the interior layout in a manner that is as close to the original as possible. Preserving authentic architectural details is just as important: in Old Town those would be the limestone masonry of portals, pillars, candle and wall niches. Many buildings still have their trapdoors and lifting beams for lifting up goods and painted ceiling beams among other details.

Some significant architecture from the end of the 19th–beginning of the 20th century, including churches, schools and theatres, are also situated within the World Heritage Site. However, the richest seam of 20th century buildings is situated in the suburbs of Tallinn Old Town in form of several exceptional wooden quarters that constitute an integral part of the historic townscape.

Чтобы сохранить здания, важно исторический экстерьер и интерьерное расположение сохранить таким образом, чтобы они как можно больше походили на оригинал. Сохранение исторически ценных архитектурных деталей так же очень важно. В Старом городе такими элементами являются порталы известняковой кладки, колонны, ниши для свечей и ниши в стенах. Во многих зданиях все еще есть люки, балки для подъема грузов, окрашенные потолочные перекладины и другие элементы.

В список Всемирного наследия попали и несколько крупных зданий из конца XIX в. – начала XX в. Среди них можно упомянуть несколько костелов, школ и кинотеатров. Но самым ценным ансамблем зданий XX века является несколько великолепных кварталов деревянных зданий, расположенных в пригородах Старого города Таллинна, которые формируют неотъемлемый исторический вид города.

Miesto prieigose kūrėsi vasaros namai, malūnai, dirbtuvės ir ganyklos. Seniausio Talino priemiesčio Kadriorgo istorija irgi siekia viduramžius. XVIII a. pradžioje, kai Rusijos caras Petras Pirmasis užkariavo Baltijos šalį, miestas išsiplėtė iki Kadriorgo. Petras Pirmasis šią teritoriją pavadino žmonos Jekaterinos I vardu. Čia buvo pastatyta baroko stiliaus rezidencija ir įrengti viešieji parkai, teritoriją puošė fontanai, supo miškai ir tvenkiniai. Kadangi ši vieta buvo populiarus vietos gyventojų „pabėgimo“ vieta, paskatintos dar intensyvesnės vilų ir sveikatinimo įstaigų statybos. Kadriorgas išpopuliarėjo tarp užsieniečių ir gavo kurorto vardą.

XX a. uostas ir kariniai įtvirtinimai buvo praplėsti. Žymiausia karinė teritorija yra jūrų aviacijos lėktuvų angarai šalia uosto. Jie pastatyti 1916–1917 metais. Tai buvo pirmoji plonojo betono struktūra pasaulyje ir tik viena Petro Pirmojo pakrantės įtvirtinimų dalis, kuri turėjo apsaugoti jūrų kelią į Sankt Peterburgą. Šiandien angarai renovuoti, o juose įrengtas Nacionalinis jūrų muziejus.

Miestiečių skaičius priemiesčiuose didėjo. Į juos iš kaimų plūdo estai. Statybos bumus Talino priemiesčiuose prasidėjo 1890 m., kai vystėsi pagrindinės pramonės šakos. Pramonės pažangą skatino 1870 m. atidarytas geležinkelis, kuris Taliną sujungė su Sankt Peterburgu.

The history of the oldest suburbs around Old Town goes back at least as far as the Middle Ages, meanwhile, other districts have for centuries been home to summer estates, mills, workshops, and pastures. In the early 18th century, the city expanded into Kadriorg after the Russian Tsar Peter the Great conquered the Baltics. He named the area after his wife, Catherine I. In this place, he established Baroque style estate and a public park with surrounding forests, ponds, and fountains. As it was a popular “getaway” for local citizens, the construction of villas and bathing establishments was encouraged further on, and soon Kadriorg became also popular among foreigners and recognized as health resort.

At the turn of the 20th century, the port and military fortifications were also expanded. The most outstanding military site is seaplane hangars near the port. Built in 1916–1917, it was the first thin concrete shell structure in the world. It was built as an element of Peter's the Great coastal fortifications which were supposed to protect the seaway to St. Petersburg. Nowadays, the hangars have been renovated and house the national maritime museum.

The number of city-dwellers in suburbs continued to grow, mainly, due to an inflow of rural Estonians. The construction boom in Tallinn's suburbs began in the 1890s along with the construction of major industries. Industrial progress was encouraged by the establishment of a railroad in 1870 which connected Tallinn to St. Petersburg.

История пригорода самого древнего Старого города Таллинна уходит своими корнями в Средневековье, когда между тем другие районы столетиями состояли из летних домов, мельниц, мастерских и пастбищ. В начале XVIII в., после того, когда российский царь Петр Великий завоевал страны Балтии, город расширился до Кадриорга. Петр Великий назвал эту территорию именем своей жены Екатерины I. Здесь были построены здания в стиле барокко и оборудованы парки, территорию окружают леса, водоемы и фонтаны. Поскольку это место было популярным местом для «побега» местных жителей, началось интенсивное строительство вил и оздоровительных учреждений, поэтому вскоре Кадриорг стал популярным городом среди иностранных граждан и получил имя курорта.

В конце XX в. расширился порт и военные укрепления. Знаменитая военная территория – это ангары для самолетов морской авиации рядом с портом. Они были построены в 1916–1917 гг., и это была первая в мире структура из тонкого бетона. Это была только одна часть береговых укреплений Петра Великого, которая должна была защищать морской путь в Санкт-Петербург. Сегодня в ангарах выполнена реновация, там расположен Национальный морской музей.

Численность местных жителей в пригородах растет, туда едут эстонцы из деревень. Строительный бум в пригородах Таллинна начался в 1890 г., когда росли и основные промышленные ветви.

Istorinius pavadinimus turintys priemiesčiai susiję su konkrečiomis gamyklomis ir įmonėmis. Beveik pusamžį vykusios aktyvios statybos padėjo Talinui išsiskirti iš kitų regionų metropolijų: vietoj didelių ir imponantiškų akmeninių pastatų, statybos rinka čia garsėjo fabrikais ir gamyklomis, kuriuose dirbantiems žmonėms miesto pakraštyje reikėjo statyti medinius būstus.

1990 m. pradžioje keletas medinių kvartalų dar buvo laikomi pūvančiais priemiesčiais, nes didžioji dalis pastatų buvo labai netvarkingi ir iš dalies negyvenami. Mediniai kvartalai ėmė nykti dėl nenustatytos nuosavybės ir blogos gyvenamųjų patalpų reputacijos. Namai nebuvo tinkamai prižiūrimi ar remontuojami. Šiandien ši situacija pasikeitė kardinaliai.

Netoli senamiesčio esantys priemiesčiai pastaraisiais dešimtmečiais buvo nepaprastai plečiami, prižiūrimos ir atkuriamos viešosios erdvės, pastatai. Teritorija atgavo gerą savo vardą, pasikeitė gyventojai ir padidėjo nekilnojamojo turto kainos. Daugelis namų buvo renovuoti, daugelį priemiesčių, tokių kaip Kalamaja ir Kassisaba, pamėgo jaunos šeimos ir kūrybinės industrijos atstovai.

The suburbs, with their historical names, are linked to specific factories and enterprises. Nearly half a century of active construction gave Tallinn a different appearance from other regional metropolises – instead of large and imposing stone buildings, the construction market here was primarily defined by still inchoate plants and factories that required wooden dwellings for working-class to be built at the outskirts of the city.

At the beginning of the 1990s, several wooden quarters were still considered to be "suburbs of decay", with many buildings in very bad repair and partly uninhabited, accompanied by serious social problems. Until recently the survival of the wooden quarters was endangered by unclear ownership relations and the bad reputation of the living spaces there, as the houses had a lack of maintenance and were inappropriately repaired. Today the situation is completely changed.

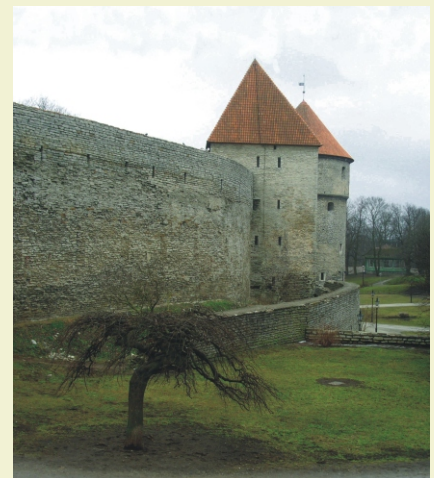
The suburbs, located in the close vicinity of the Old Town, have undergone a remarkable development in recent decades as far as the maintenance of buildings and public spaces is concerned

Промышленному прогрессу способствовало строительство железной дороги в 1870 г., которая соединяла Таллинн с Санкт-Петербургом.

Пригороды с историческими названиями связаны с конкретными заводами и предприятиями. Активное строительство, длившееся почти полвека, помогло Таллинну выделиться из других региональных метрополей – вместо больших и импозантных каменных зданий, строительный рынок здесь славился фабриками и заводами, где рабочим на окраине города надо было строить деревянные дома.

В начале 1990 г. несколько деревянных кварталов еще считались «загнивающими пригородами», потому что многие здания были неухоженными и частично нежилыми, их сопровождали серьезные социальные проблемы. Позже деревянные квартиры стали исчезать по причине неустановленной собственности и плохой репутации жилых помещений. За домами не осуществлялся должный уход, не проводились ремонт и реновация. Сегодня эта ситуация полностью изменилась.

Пригороды, расположенные неподалеку от Старого города, в последние десятилетия были необыкновенно расширены, восстановлены пространства и здания общественного назначения. Территория вернула свое хорошее имя, изменились жители и выросли цены на недвижимость.

Nors mediniai senamiesčio priemiesčiai istoriškai buvo apgyvendinti darbininkų klasės, šiuo metu tai yra vidurinėsios klasės atstovų mėgstami rajonai. Dėl geros gyvenamosios aplinkos atgimę priemiesčiai tapo puikia senamiesčio alternatyva, kuri traukė senamiesčio gyventojus persikelti į daug ramesnę aplinką. Pagerinus viešąją tvarką ir užtikrinus didesnę saugumą, priemiesčiai tapo puikia alternatyva turistams. Tai didina Talino patrauklumą ir padeda sezono metu išsklaidyti didelį turistų srautą senamiestyje.

Sovietinis laikotarpis taip pat paliko savo žymę. Po Antrojo pasaulinio karo vykusio naikinimo stalinizmo laikų viešieji pastatai ir gyvenamieji plotai buvo statomi ant plikos žemės. 1980 m. vykusių olimpinių žaidynių metu Taline vyko buriavimo regata, o ji paskatino įvairius statybų projektus, tarkime, olimpinį stadioną, Talino oro uostą, Talino televizijos bokštą, Olimpija viešbutį ir Olimpinių buriavimo centrą Piritoje.

Modernus ir šiuolaikinis Talinas vertina visus skirtingus architektūros paveldo sluoksnius. Nauji miesto centrai kyla greta senųjų. Nauji pastatai ir erdvės kuriamos be buldozerių, todėl naujiems pastatams nereikalinga tuščia vieta – seni ir nauji pastatai egzistuoja kartu. Puikiausias pavyzdys yra netoli senamiesčio buvęs XVIII a. pramoninis rajonas – Rotermano kvartalas. Keičiant malūnų, lentpjūvių, grūdų elevatorių, gamyklų, ledainių ir sandėlių paskirtį, ši teritorija papildyta naujais šiuolaikinės architektūros pastatais, kurie praturtina uosto rajoną.

as well as the overall reputation of these territories, including a change in the population structure and a rise in real estate prices. Numerous houses have been upgraded; many suburbs, e.g. Kalamaja and Kassisaba, have become popular among young families and creative industries.

While the wooden suburbs surrounding Old Town were historically inhabited by the working class, the gentrification has brought in a more well-to-do middle class. As a living environment, the suburbs have become a substantial alternative to the Old Town, with the potential of attracting permanent residents of the Old Town to move to a more peaceful milieu. Given the improvements in public order and safety, now suburbs have a potential to serve as alternative tourist destinations. On one hand, this would increase the attractiveness of Tallinn as a place of interest, but, on the other hand, it would help to disperse the excessive volume of tourists visiting the Old Town in the high season.

In addition to wooden suburbs, soviet period has added its legacy. After the destruction as the result of the Second World War, Stalinist era's public buildings and residential areas found their spot on empty lots. The 1980 Olympics, that brought the sailing regatta to Tallinn, also brought along a construction of buildings for the Olympic venues and other projects like Tallinn Airport, Tallinn TV tower, Olimpija hotel and Olympic sailing centre at Pirita.

Modern and contemporary Tallinn honours the entire variety of layers of architectural heritage. New centres of the city rise side-by-side with the old ones. New buildings and areas are not in favour of bulldozer method, so that to make way for 'new,' there is no need for empty slot, both old and new ones can coexist in the integrated way. A good example isn't far from the Old Town – a former 18th century industrial area, named Rotermann Quarter. Aside former mills, saw gates, grain elevators, factories, icehouses, and storage houses, the area has embedded new and contemporary architecture which enriches central districts.

Большинство домов были реновированы, многие микрорайоны, такие как Каламая и Кассисаба, полюбили молодые семьи и представители творческой индустрии.

Хотя деревянные микрорайоны Старого города исторически обжигал рабочий класс, сейчас это районы, любимые представителями среднего класса. Благодаря созданной жилой среде пригороды стали прекрасной альтернативой Старому городу, которые привлекают постоянных жителей Старого города в более спокойную среду. Улучшив общественный порядок и обеспечив большую безопасность, эти пригороды могли бы стать прекрасной альтернативой для туристов. Это смогло бы повысить привлекательность Таллинна и помогло бы в сезонный период разрядить избыток туристов в Старом городе.

Советский период так же оставил свой след. После уничтожения во время Второй мировой войны общественные и жилые здания сталинских времен строили на голой земле. В 1980 году, во время проведения Олимпийских игр в Таллинне проходила парусная регата, а она поспособствовала строительству различных объектов, таких как Олимпийский стадион, Таллиннский аэропорт, Таллиннская телевизионная башня, гостинца «Olimpia», Олимпийский парусный центр в Пирита.

Современный Таллинн ценит все различные слои архитектурного наследия. Новые центры города вырастают бок о бок со старыми центрами. Новые здания и площади создаются без бульдозеров, поэтому для новых зданий не нужно пустое место, старые и новые здания существуют вместе. Хороший пример – недалеко от Старого города бывший промышленный район XVIII в. – Квартал Ротерманна. Кроме старых мельниц, лесопилок, зерновых элеваторов, заводов, складов, эта территория застроена новыми зданиями современной архитектуры, которые обогащают центральный район.

PAGRINDINIAI ISTORINIAI FAKTAI (PERIODAI)
MAIN HISTORICAL FACTS (PERIODS)
ОСНОВНЫЕ ИСТОРИЧЕСКИЕ ФАКТЫ (ПЕРИОДЫ)

Data / periodas Data / period Дата / период	Vilnius	Riga	Tallinn
Pirmą kartą paminėti rašytiniuose šaltiniuose First mentioned in written sources Впервые упомянутые в письменных источниках	1323	1201	1154
Savivaldos teisės Self-government rights Права самоуправления	1387	1225	1248
Valstybingumas: / Statehood: / Государственность:			
13 th – 15 th c.	Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė Great Duchy of Lithuania Великое Княжество Литовское	Livonijos ordinas, Hanzos miestų sąjunga Livonian Order, Hanseatic League member Ливонский орден, член Ганзейского союза	Danijos karalystė, Teutony ordinas, Hanzos miestų sąjunga Kingdom of Denmark, Teutonic Order, Hanseatic League member Королевство Дания, Тевтонский орден, член Ганзейского союза
16 th c.	Abiejų Tautų Respublika Polish-Lithuanian Commonwealth Речь Посполитая 1569–1795	Abiejų Tautų Respublika Polish-Lithuanian Commonwealth Речь Посполитая 1581–1621	Švedijos karalystė Kingdom of Sweden Королевство Швеция 1561–1710
17 th c.		Švedijos karalystė Kingdom of Sweden Королевство Швеция 1621–1710	
18 th c.		Rusijos imperija Russian Empire Российская империя 1795–1914	Rusijos imperija Russian Empire Российская империя 1710–1914
19 th c.			
WWI	1915–1917		
Nepriklausomybės paskelbimas Independent Republic declared Провосглашение независимости	1918 02 16 iki/till/до 1940	1918 11 18 iki/till/до 1940	1918 02 24 iki/till/до 1940
WWII	1941–1944		
Sovietinė okupacija Occupation of Soviet Union Советская оккупация	1940 (1944–1990)		
Baltijos kelias The Baltic Way Балтийский путь	1989 08 23		
Nepriklausomybės atkūrimas Independent Republics recreated Восстановление независимости	1990 03 11	1990 05 04	1991 08 20
Jrašytas į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą Inscribed to the UNESCO World Heritage List Внесенный в список всемирного наследия ЮНЕСКО	Vilniaus senamiestis Vilnius Historic Centre Старый город Вильнюса 1994	Rygos senamiestis Historic Centre of Riga Старый город Риги 1997	Talino senamiestis Historic Centre of Tallinn Старый город Таллина 1997
Europos Sąjungoje nuo Member of European Union since Член Европейского Союза с	2004		

ĮRAŠYMO Į UNESCO PASAULIO PAVELDO SĄRAŠĄ KRITERIJAI

Vilnius

Vilniaus istorinis centras yra išskirtinis viduramžiais susiformavusio miesto pavyzdys, kelis šimtmečius turėjęs didelę įtaką architektūros ir kultūros tendencijoms didelėje Rytų Europos dalyje (ii kriterijus). Miestovaizdyje išsaugota turtinga pastatų įvairovė, Vilnius yra išskirtinė Centrinės Europos miesto, organiškai išsivysčiusio per penkis šimtmečius, iliustracija (iv kriterijus).

Ryga

Su santykinai išlikusia viduramžių struktūra bei miesto urbanistiniu audiniu, Rygos istorinis centras yra išskirtinės visuotinės vertės dėl kokybiškų ir gausių Art Nouveau/Jugendstil architektūros bruožų, kurie yra unikalūs pasaulyje, taip pat dėl medinių XIX amžiaus statinių (kriterijai i ir ii).

Talinas

Išsaugojęs ryškiausias savo socialinės ir ekonominės istorijos bruožus, Talinas yra puikus ir didžia dalimi išlikęs Šiaurės Europos viduramžių prekybos miesto pavyzdys (kriterijai ii ir iv).

CRITERIA OF INSCRIPTION ON THE UNESCO WORLD HERITAGE LIST

Vilnius

Vilnius is an exceptional example of a medieval establishment that exercised a profound influence on the cultural and architectural development of a large part of Eastern Europe over several centuries (criterion ii). The urban landscape and the rich diversity of buildings within Vilnius make it an exceptional illustration of a Central European city which evolved in an organic manner over a period of five centuries (criterion iv).

Riga

With its medieval structure and urban fabric relatively intact, Riga's historic centre is of exceptional universal value due to the quality and quantity of Art Nouveau/Jugendstil architectural features, which are unique in the world, as well as its wooden nineteenth century structures (criteria i and ii).

Tallinn

Having preserved the most salient features of its socio-economic history, Tallinn is a remarkable and largely complete example of a Northern European medieval commercial city (criteria ii and iv).

КРИТЕРИИ РЕГИСТРАЦИИ В СПИСОК ВСЕМИРНОГО НАСЛЕДИЯ ЮНЕСКО

Вильнюс

Вильнюс является исключительным примером средневекового города имевшего большое влияние на культурное и архитектурное развитие значительной части Восточной Европы в течение нескольких столетий (критерий ii). Городской пейзаж и богатое разнообразие зданий делает Вильнюс исключительным примером города Центральной Европы, который развивался в органичной манере в течение пяти веков (критерий iv).

Рига

С ее средневековой структурой и почти нетронутой городской застройкой, исторический центр Риги имеет исключительное всеобщее значение в связи с качеством и количеством архитектурных особенностей в стиле Art Nouveau/Jugendstil, которые являются уникальными в мире, а также из за деревянных ее зданий девятнадцатого века (критерии i и ii).

Таллинн

Сохранив наиболее характерные черты его социально-экономической истории, Таллинн является замечательным и в большей степени сохранившимся примером средневекового торгового города Северной Европы (критерии ii и iv).

Papildomos nuorodos:

Additional links:

Дополнительные ссылки:

Vilnius

www.vilnius.lt, www.vsaa.lt, www.viv.lt

Riga

www.riga.lv, www.mantojums.lv,
www.rigamuz.lv, www.art-nouveau.riga.lv

Tallinn

www.tallinn.ee, www.linnamuuseum.ee

UNESCO Pasaulio paveldas

UNESCO World Heritage

Всемирное наследие ЮНЕСКО

whc.unesco.org

Pasaulio paveldo miestai

World Heritage Cities

Города всемирного наследия

www.ovpm.org

Leidinytas parengtas 2013 m., iš dalies finansavus Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijai pagal programą „Kultūros kelių ir kultūrinį turizmą skatinantys projektai“.

The publication was prepared in 2013, partly financed by the Ministry of Culture of the Republic of Lithuania according to the program “Routs of Culture and projects promoting cultural tourism”.

Издание подготовлено в 2013 году, при частичном бюджетном финансировании Министерства культуры Литвы по программе «Культурные пути и проекты способствующие культурный туризм».

Tekstą parengė:
Text prepared by:
Текст подготовили:

Vilnius

prof. Alfredas Bumblauskas,
istorikas / historian / историк.

Rīga

Juris Dambis, Latvijas valstybinės kultūros paveldo apsaugos inspekcijos vadovas / Juris Dambis, head of the Latvian State Inspection for the Cultural Heritage Protection / Юрис Дамбис, глава Латвийской государственной инспекции по охране культурного наследия.

Tallinn

Talino miesto savivaldybės Kultūros ir paveldo departamento grupė, vadovaujama Paveldo skyriaus vadovo Boriso Duboviko / Group of Culture and Heritage Department of Tallinn City Municipality led by Boris Dubovik / группа Департамента культуры и наследия города Таллинна во главе Бориса Дубовика.

Leidinio nuotraukos:

Photos for the publication:
Фотографии для издания:

Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūra, Latvijos valstybinė kultūros paveldo apsaugos inspekcija, Talino miesto savivaldybės Kultūros ir paveldo departamentas.

Vilnius Old Town Renewal Agency, Latvian State Inspection for Cultural Heritage, Culture and Heritage Department of Tallinn City Municipality.

Вильнюсское агентство по обновлению Старого города, Латвийская государственная инспекция по охране культурного наследия, Департамент культуры и наследия города Таллинна.

Papildomos nuotraukos:

Additional photos:

Дополнительные фотографии:

Linas Sinkevičius, Petras Kanevičius, Augis Onaitis, Artūras Aviženis.

Daug žmonių ir istorijos įvykių miestus formuoja šimtmečiais. Jų likimai labai įvairūs. Miestai, kuriuos lydi sėkmė, ilgainiui tampa gražiausiais, norima juos aplankyti, pažinti jų ištakas ir raidą. Tokie miestai – vertingiausi, nes geriausiai atskleidžia žmonių santykių ir kultūros grožį.

XX a. pabaigoje taikiai ir palankiai klostantis istorijai, Baltijos šalyse Lietuva, Latvija ir Estija atkūrė savo valstybinę nepriklausomybę, o jų sostinės Vilnius, Ryga ir Talinas tapo UNESCO pasaulio paveldo miestais. XXI a. pradžioje Baltijos šalys įstojo į Europos Sąjungą.

Konfliktų ir priešpriešos laikai skatino saugoti ir didžiulius savo identitetu. Tai – esminga, tačiau riboja kultūrų įvairovės, sąveikų ir sklaidos gyvybingumo supratimą. Šiuo leidiniu siekiame naujai pažvelgti į savą ir kaimynų patirtis lyginant jas, atrandant privalumus ir pastebinti trūkumus, skatinančius tobulėti ir susitelkti, pasitinkant ateities iššūkius.

Cities are formed by a creativity of people and many historical events for centuries. Their fates are highly diverse. Cities, attended by good success, happen to be most beautiful in the long run, most wanted to be visited, to learn their origins and evolution. Those cities are of the greatest value, since best capable of revealing their beauty of human relations and culture – the beauty of life.

In the late 20th century, upon a peaceful and sustainable development of the history, the Baltic countries, Lithuania, Latvia, and Estonia, restored their state independence; while their capitals, Vilnius, Riga, and Tallinn, became UNESCO World Heritage Sites. At the beginning of the 21st century, the Baltic States joined the European Union.

Times of conflict and confrontation have been the incentive to preserve and be proud of own identity. Though having sense, it restricts the conception of cultural diversity, interactions, and dispersion, i.e., the viability. In this publication, we are pursuing a new look at ourselves and others' experience by comparing them, discovering the pros and finding the cons, which encourage self-development and focus on facing future challenges.

Большинство людей и исторических событий формируют города столетиями. Их судьбы различны. Города, которых сопровождает успех, надолго становятся самыми красивыми, которые хочется посетить, узнать про их истоки и развитие. Такие города самые ценные, потому что они лучше всего раскрывают красоту человеческих отношений и культуру – красоту жизни.

В конце XX в. страны Балтии Литва, Латвия и Эстония восстановили свою государственную независимость, а их столицы: Вильнюс, Рига и Таллинн стали городами Всемирного наследия ЮНЕСКО. В начале XXI в. страны Балтии вошли в состав Европейского Союза.

Времена конфликтов и противостояния способствовали тому, чтобы хранить и гордиться своим идентитетом. Это суть, которая однако ограничивает понимание о витальности культурного разнообразия, взаимодействия и распространения. Данным изданием мы стремимся по-новому взглянуть на собственный и соседний опыт путем его сравнения, поиска достоинств и недостатков, которые заставляют нас совершенствоваться и содействовать ради общего процветания.

Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūra
Vilnius Old Town Renewal Agency
Вильнюсское агентство по обновлению Старого города

Stiklių g. 4, LT- 01131 Vilnius
tel. +370 5 212 2535, +370 5 212 7723
+370 5 262 9646
info@vsaa.lt, www.vsaa.lt